

ПРОБЛЕМА ІНКЛЮЗИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ-БОРЦІВ З ПОРУШЕННЯМ СЛУХУ

В статті розглядаються особливості психофізичного розвитку спортсменів з вадами слуху, які потрібно враховувати при організації навчально-тренувального процесу. Розглядаються підходи і проблематика в організації якісного і ефективного тренувального процесу борців з вадами слуху. Визначена перспективність подальших досліджень.

Ключові слова: інклюзія, спортсмени з порушенням слуху, борці, спортивні тренування.

The article examines the peculiarities of the psycho-physical development of athletes with hearing impairments, which must be taken into account when organizing the educational and training process. Approaches and problems in the organization of a high-quality and effective training process for fighters with hearing impairments are considered. The prospects of further research are determined.

Keywords: inclusion, athletes with hearing impairment, wrestlers, sports training.

Актуальність. Спортсмени, які мають порушення слуху вважаються «невидимими» людьми з особливими потребами, адже вони не користуються інвалідними візками, в них немає незвичайної ходи чи протезів. Проте, така інвалідність має глибокий вплив на розвиток спортсмена в житті загалом, і в спортивній діяльності безпосередньо.

Мета дослідження – вивчити проблематику інклюзивної фізичної підготовки спортсменів-борців з порушенням слуху.

Завдання дослідження:

1. Вивчити особливості психофізичного розвитку спортсменів з вадами слуху.
2. Дослідити проблему навчально-тренувального процесу спортсменів-борців з вадами слуху.
3. Визначити перспективи подальших досліджень.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та нормативних документів, перегляд відеоматеріалів.

Результати дослідження. Управління фізичною культурою і спортом для осіб з особливими потребами в Україні здійснюється установою “Укрцентр Інваспорт” у співпраці з іншими спортивними, навчальними, організаційно-управлінськими організаціями. Складові системної структури із забезпечення спортивної діяльності осіб з особливими потребами взаємопов'язані та вимагають якісного організаційно-методичного забезпечення навчально-тренувального процесу, що є визначальною умовою ефективного результату. У зв'язку з цим, прогнозуємо, що інклюзивна методика фізичної підготовки спортсменів з порушенням слуху сприятиме реалізації завдання досягнення більш високих спортивних результатів.

За даними літературних джерел [2], людина з вадами слуху це особа, яка втратила слух, принаймні, в 55 дБ (середнє число частоти з трьома тонами в 500, 1000 і 2000 Герц за стандартами Міжнародної організації з стандартизації (ISO) 1969 року). Критичні рівні слуху між 55 - 65 дБ повинні бути ретельно досліджені.

Кожна Національна спортивна федерація глухих є відповідальною за перевірку рівня слуху кожного з своїх спортсменів.

В ряді досліджень [3], зазначено, що у спортсменів з вадами слуху спостерігаються певні порушення рухових здібностей, а саме: недостатньою є координація рухів (Б. В. Сермеєв, 1991); збереження статичної і динамічної рівноваги (Н. Г. Байкіна, 1986);

спостерігається низький рівень просторової орієнтації (Е. Н. Абілова, 1992); уповільнене оволодіння руховими навичками.

Однієї з важливих сторін фізичної підготовленості спортсменів з вадами слуху є аналіз рівня розвитку їх фізичних якостей, від яких багато в чому залежать успіхи в формуванні спортивних умінь і навичок. Так, спостерігається низький рівень в показниках м'язової сили, що пояснюється зниженням м'язового тонуусу через порушення функції вестибулярного апарату спортсменів (І. Ю. Горська, 2000). Проблеми зі слухом призводять до уповільнення швидкості виконання як окремих рухів, так і рухових дій загалом (Л. Б. Дзержинська, 1996). У спортсменів з порушенням слуху руховий досвід (база рухів) є незначний, що призводить до низького рівня розвитку координаційних здібностей. Проте, в спортивній діяльності загалом і у вільній боротьбі безпосередньо, дуже важливими для спортсмена з вадами слуху є формування специфічних координаційних здібностей таких як: здібність до орієнтування у просторі; здібність до диференціювання параметрів руху; здібність до рівноваги; здібність до відчуття і відтворення ритмічності рухових дій; здібність до вестибулярної стійкості. Формування і становлення даних фізичних здібностей у спортсменів з вадами слуху проходить більш складно і триваліше, ніж у здорових спортсменів, що потребує спеціально підібраних і адаптованих методик спортивного тренування (Н. Т. Лебедева, 1996).

Дослідник В. К. Звездін, 2000, пояснює дефіцит фізичної підготовленості глухих спортсменів не тільки ураженням органів слуху, а й функціональною занедбаністю рухових аналізаторів і недосконалістю методики навчання фізичним вправам. Особливості рухової сфери людей з вадами слуху залежать як від самої втрати слуху, так і, в значній мірі, від міри функціональної активності вестибулярного апарату, оскільки патологія навіть частини сенсорної системи призводить до порушення процесів сприйняття і засвоєння інформації, уповільненню утворення умовно-рефлекторних зв'язків, необхідних в процесі здійснення рухової діяльності [4].

Також, розвиток спортсменів з порушеннями слуху характеризується наявністю у них часткового сприйняття мови. Той факт, що глуха людина часто не розуміє значення сказаного, часом розцінюється як інтелектуальна недостатність (Т. Г. Богданова 2002).

Інклюзивні спортивні тренувальні заняття допомагають подолати негативний вплив сенсорного дефіциту на соціально-фізичний розвиток і фізичне здоров'я спортсменів з вадами слуху. Виходячи з інтерпретацій багатьох авторів [4], спортивні програми для спортсменів з порушенням слуху орієнтовані більш усього не на усунення недоліків в інклюзивних спортивних заняттях, а на формування їх загального фізичного розвитку. У той же час встановлено, що функціональна недостатність рухового апарату глухих спортсменів впливає не тільки на загальний фізичний розвиток, але і на функції серцево-судинної, дихальної і інших фізіологічних систем організму (І. Ю. Горська, Т. В. Синельникова, 2001).

Удосконалення системи інклюзивних спортивних тренувань для спортсменів з вадами слуху стає ще більш актуальною проблемою в зв'язку з тим, що слухові порушення негативно позначаються на фізичному розвитку індивіда і його фізичній підготовленості, що в подальшому негативно відбивається на соціалізації спортсмена (Р.М. Боскис, 2004) [5].

На сьогодні, виникає суперечність між існуючою суспільною необхідністю поліпшення показників фізичного розвитку, зміцнення їх здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості спортсменів з вадами слуху, їх соціалізація в суспільство однолітків, зі відсутністю науково обґрунтованих шляхів систематичних педагогічних впливів в навчально-тренувальному процесі спортсменів з порушеннями слуху не лише для досягнення вагомого спортивного результату, а і для усунення відмічених негативних відхилень.

У зв'язку з цим особливе значення відіграють дослідження, що спрямовані на пошук ефективних форм, підходів, інклюзивних методик для впровадження в навчально-

тренувальний процес спортсменів-борців з вадами слуху не лише для вирішення завдання досягнення спортивних результатів, а й для ефективної соціалізації спортсменів через їх спортивну діяльність.

Висновок. Проведений інформаційний аналіз вказує на необхідність здійснення спеціальних досліджень щодо розробки і впровадження в навчально-тренувальний процес борців з вадами слуху інклюзивних методичних підходів, які сприятимуть покращенню як спортивних результатів, так і їх ефективній соціалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вільна боротьба (чоловіки, жінки) навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності. К. 2012. 125 с.
2. Врожденная и приобретенная глухота. Этиология. Настольная книга дефектолога. С.10 URL: <https://studfile.net/preview/6226897/page:10/>
3. Сермеев Б. В. Форми занять фізичними вправами в спеціальних школах 1983. С.24-30.
4. Методика фізичної підготовки спортсменів з порушенням слуху в групах спортивного вдосконалення, що займаються легкою атлетикою URL: http://4ua.co.ua/sport/qa3bd69a4d53a89421216c27_0.html
5. Боскис Р. М. Глухие и слабослышащие дети. М.: Физкультура и спорт, 2004. 304 с.

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Харченко-Баранецька Л.Л.